

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om radiospredning [af Stæhr Johansen m. fl.]

(Lovforslaget (nr. 57) findes i tillæg A. sp. 969, fremsættelsen i tidenden sp. 1150).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen): Det centrale i det fremsatte lovforslag er, at der skal åbnes mulighed for, at selvejende institutioner og selskaber får koncession til radiospredning på kommerciel basis. Efter forslaget skal det endvidere fastslås i loven, at Danmarks radios virksomhed kun må omfatte 1 tv-program og højst 2 landsdækkende radioprogrammer.

Som bekendt har radiokommissionen i sin betænkning opstillet en lang række forslag vedrørende den fremtidige udvikling på radio- og tv-området. Kort efter min tiltrædelse som kulturminister blev radiokommissionens betænkning sendt til radiorådet med anmodning om en udtalelse vedrørende de fremsatte forslag. Det skete, bl. a. fordi en lang række af de nye radiorådsmedlemmer ikke var bekendt med radiokommissionens betænkning. Når radiorådets udtalelse foreligger, er det min hensigt at give folketinget en redegørelse, som kan danne grundlag for en almindelig debat om kommissionens forslag og i det hele om de ændringer i radiospredningsloven, som der kan være behov for, sådan at vi har haft en debat om dette her i tinget, inden det endelige forslag til ny radiospredningslov fremsættes.

For så vidt angår det foreliggende forslag, skal jeg indskrænke mig til nogle enkelte bemærkninger.

Tanken om at give selvejende institutioner og selskaber adgang til radiospredningsvirksomhed bygger på en mindretalsindstilling fra radiokommissionen, som 15 af kommissionens 16 medlemmer er gået imod. Det ene medlem, som støttede forslaget, var hr. Stæhr Johansen. Efter forslaget forudsættes, at et kommende andet tv-program sammenkoblet med et radioprogram skal drives på privatbasis og finansieres ved reklameindtægter. I spørgsmålet om reklamer

i radio og tv har et kommissionsflertal på 15 medlemmer klart udtalt sig imod en radiospredningsvirksomhed her i landet finansieret ved reklameindtægter. Dette synspunkt er også regeringens.

I bemærkningerne til det fremsatte lovforslag gives der ikke oplysninger om, hvordan man skal fremskaffe midler til de betydelige investeringsudgifter, der vil være en forudsætning for, at et privat selskab kan komme i gang med en radiospredningsvirksomhed, som omfatter et tv-2.

Ifølge radiokommissionens betænkning vil der blive tale om meget betydelige udgifter. Det kan således oplyses, at der af post- og telegrafvæsenet må etableres et helt nyt sendenet inden for UHF-området — en etablering, som efter betænkningen antages at koste ca. 137 mill. kr. opgjort i 1970-priser. Hertil kommer, at investeringsudgifterne vedrørende et selskab af denne art efter kommissionens betænkning anslås til 320-325 mill. kr., mens driftsudgifterne baseret på 21 ugentlige sendetimer anslås til 120-125 mill. kr.

Som angivet i kommissionens betænkning er disse tal draget i tvivl af hr. Stæhr Johansen, bl. a. under henvisning til, at tv-senderen bliver et privatforetagende, baseret på forretningslivets vilkår, og at reklamefinansieret tv ikke belastes med udgifter i tiden, hvor der udsendes reklame. Specielt hvad dette sidste argument angår, kan der være grund til at anføre, at såfremt det skal tillægges betydning, må det indebære, at der bliver tale om reklameindslag af en ikke ubetydelig varighed, og herved føres man ind på det centrale spørgsmål om forholdet mellem reklame og programsætning og kvalitet. Hvilken virksomhed eller forretning ønsker at annoncere i tv i tilslutning til et naturvidenskabeligt program, en tv-ballet, et kulturprogram? Hvem vil tage hensyn til seerminoriteter? Det alsidige, det spændende, det farlige, dvs. det kontroversielle tv, vil ingen interessere sig for.

Ad denne vej vil der let åbnes mulighed for reklameindslag mellem udsendelserne. Har man først accepteret det, vil man vanskeligt kunne argumentere imod reklameafbrydelser i de såkaldte naturlige pauser i udsendelserne, f. eks. mellem akterne i et skuespil og satserne i en koncert. Sidste

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

skridt i en sådan udvikling leder henimod sponsorudsendelser, hvor annoncerne bestemmer og bestemmer indholdet.

Efter lovforslaget skal et af Danmarks radios lydradioprogrammer overføres til det nye kommercielle selskab. Et lignende spørgsmål blev behandlet i kommissionen, og i betænkningen side 21 hedder det:

„Til det af mindretallet (Stæhr Johansen) stillede forslag om tillige at knytte et særligt radioprogram til en selvstændigt tv-2 organisation finder flertallet anledning til at pege på, at afståelsen af en af Danmarks radios radioprogramkanaler vil bryde hele den af kommissionen opstillede plan for en fremtidig radiostruktur, og at tanken derfor kun kan realiseres, såfremt der inden for de gældende internationale frekvensaftaler kan stilles frekvenser for en fjerde radiokanal til Danmarks rådighed.“

Den citerede opstillede plan har som angivet i kommissionens betænkning udelukkende haft til formål at bibringe kommissionen de nødvendige forudsætninger for at bedømme lydradioens aktuelle og fremtidige opgaver og muligheder. Planen blev færdigbehandlet af kommissionen den 26. november 1968, uden at noget medlem af kommissionen vendte sig imod den, altså heller ikke hr. Stæhr Johansen, som var medlem af kommissionen.

I omtalen af program 2 udtaler den enige kommission bl. a., at program 2's sendetid bør udvides med i alt ca. 20 timer ugentlig, og der bør finde en forøgelse af genudsendelserne sted. På denne baggrund kan det forekomme lidt ejendommeligt, når man i bemærkningerne til det fremsatte forslag peger på, at program 2 har et overordentlig beskedent lytterantal.

Uden her at ville gå yderligere ind i debatten for eller imod reklame i tv kan jeg ikke lade være med at undre mig over, at der netop i denne tid, hvor pressen over hele landet kæmper en hård kamp for at overleve, kan blive fremsat et forslag, som, hvis det blev gennemført, antagelig ville få meget alvorlige økonomiske konsekvenser for pressen. I Weekend Avisen for 14. januar d. å. kunne man læse om, hvordan det er gået i Frankrig, hvor der i det offentlige fjernsyn i 3 år har været en meget begræn-

set mulighed for avertering — det drejer sig om 10 minutter daglig. Det har betydet en alvorlig nedskæring i dagbladenes annonceportefølje; især er det gået ud over provinsbladene, for hvis vedkommende landsaverteringen er faldet med 25 pct.

Nu siger forslagsstillerne, at de naturligvis er klar over, at kommerciel radio og tv vil kunne medføre indtægtstab „i en overgang“, som det hedder, og de foreslår derfor, at en del af de indkomne annonceindtægter reserveres for presseformål. Jeg må tilstå, at jeg tror ikke meget på med de tal, der tidligere er nævnt — så kan de være behæftet med en fejlvurdering, og resultatet kan variere lidt op eller lidt ned, men trods alt må de være et grundlag — at der bliver tilstrækkelige midler til at drive programvirksomheden, hvis der samtidig skal ydes en økonomisk compensation til pressen.

I bemærkningerne til lovforslaget tages også satelliternes muligheder til indtægt for det naturlige i at indføre reklamer allerede nu i radio og tv; det kommer alligevel, så må vi hellere tage det med det samme. Som bemærkningerne er affattet, får man det indtryk, at forslagsstillerne tænker på direkte satellitsending, det vil sige udsendelse af programmer fra satellitter bestemt til direkte modtagning af den enkelte seer. Hvad dette spørgsmål angår, må man gøre sig klart, at vi endnu er langt fra det tidspunkt, da der kan sendes direkte fra en satellit til de private radio- og fjernsynsapparater. De sagkyndige siger, at dette tidspunkt indtræffer antagelig tidligst omkring 1985; indtil da må udsendelser fra satellit gå via de nationale radiospredningsselskaber, således at de videresendes over disses sendernet, hvilket jo betyder, at vi i de enkelte lande har fuld kontrol med, hvad der går ud til lyttere og seere af satellitudsendelser.

Når man engang når dertil, at udsendelser kan modtages direkte fra en satellit, er der i øvrigt meget, der tyder på, at man vil arbejde sig frem til et internationalt kontrolsystem, som vil gøre det muligt for de enkelte lande at skærme af for satellitudsendelser, som de af den ene eller den anden grund ikke ønsker at modtage. De tekniske muligheder for en sådan afskærmning er taget op til undersøgelse inden for den internationale telekommunikationsunion.

Forslagsstillerne er også inde på tanken

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

om, at det er pressen selv, der skal drive det nye selskab. Radiokommissionens flertal har udtalt sig imod en sådan sammenblanding af presse- og fjernsynsvirksomhed med den deraf følgende magtkoncentration inden for massemedierne, og jeg må erkende, at jeg vil også være betænkelig ved en sådan ordning. Demokratiets væsentligste indhold må være, at magten ikke skal centraliseres, men decentraliseres.

På denne baggrund og under henvisning til, at problemerne omkring den fremtidige radio- og tv-ordning her i landet bør drøftes i sin helhed på grundlag af radiokommissionens betænkning, er det regeringens opfattelse, at det fremsatte lovforslag bør afvises.

Albertsen: Det konservative forslag om at tillade privat radioudsendelse og tv-udsendelse er jo lidt af en gammel kending her i folketinget. Det har været fremsat i 1959 og 1962; dengang var der dog lidt bredere opbakning bag forslagene fremsættelse, idet der — så vidt jeg husker — var tale om forslag, som såvel venstre som konservative stod bag ved. Nu er der tale om, at de konservative står alene. Jeg må forstå det sådan, at det er meget hede konservative ønsker, der danner baggrund for, at man fastholder forslaget uanset de drøftelser og de forhandlinger, der har fundet sted i radiordet, og uanset at man inden længe kan forvente en debat om radioordningen her i tinget på baggrund af ministerens fremlæggelse af tanker på dette område.

Lovforslaget er i princippet identisk med de oprindelige forslag, og det går i al sin enkelhed ud på — det omfatter jo ikke så mange paragraffer — at radioloven skal ændres, således at der kan tildeles en selvejende institution eller et privat selskab, måske også en enkelt person, bevilling til på forretningsmæssig basis at udøve radio- og tv-spredning.

Jeg bemærkede, at det i lovforslaget og i bemærkningerne hertil udtrykkeligt fastslås, at der skal anlægges et alsidighedsprincip i stofudvælgelsen, der skal være adskillelse af reklamestof og andet stof, og der skal stilles krav om nøje defineret ansvarsforhold, berigtigelsespligt og arkiveringspligt. Det lyder jo vældig smukt. Jeg tror nok, det vil være betydelig sværere at efterleve, når for-

teenesten — og det er jo det, der er baggrunden, at der skal være mulighed for for-tjeneste, ellers er der nok ingen, der vil investere i det — og gevinstmotiverne, som der også bliver tale om, alene i praksis bliver sat i højsædet.

Jeg tror, at langt de fleste mennesker, der har oplevet lande, hvor private radioudsendelser og tv-udsendelser er baseret på reklame, er meget kritiske over for resultatet; både beretninger og udtalelser, man hører herom, giver én det indtryk. Navnlig i Amerika har man indtryk af at der er bogstavelig talt ingen udsendelser, der går fri for reklameindslag — ja, der er vel næsten kun gudstjenesten og aftenbønnen, der endnu slipper for at blive afbrudt af reklameindslag, og det kan måske også diskuteres, hvor længe det varer.

Jo, siger forslagsstillerne, men vi ønsker netop en klar adskillelse. Erfaringerne fra de lande, der har haft og har sådanne udsendelser, giver ikke anledning til optimisme. Det er et spørgsmål om reklame og reklameindtægter; når de engang er sluppet ind i et sådant medium, så vil de ikke nøjes med at spille en underordnet rolle, så vil de få en afgørende indflydelse på ledelse, på kvalitet og på formen for udsendelserne. Alle erfaringer viser, det tror jeg heller ikke vil blive bestridt af forslagsstillerne, at når reklamen kommer ind i udsendelserne og bliver finansieringsgrundlag, så er der tale om en standardsenkning og en forfladigelse af udsendelsernes kunstneriske og objektive standard.

Det kan vel som anført af kulturministeren heller ikke være af hensyn til den hårdt kæmpende danske presse, at man nu vil skabe et medium, som vil tage en betydelig andel af de reklameindtægter og annonceindtægter, som jo er et væsentligt eksistensgrundlag for pressen. Det har man da også meget kryptisk erkendt i de bemærkninger, som ledsager lovforslaget, idet man siger, at man kan tænke sig, at en del af annonceindtægterne kan gå til presseformål.

Man anfører, at etableringen af reklameudsendelser muligvis „i en overgang“ kan medføre indtægtstab for dagspressen. Her kan jeg henvise til det, som kulturministeren anførte, at der utvivlsomt ikke vil være tale om „en overgang“, men der vil være tale om varige indtægtsnedgange. Så melder

[Albertsen.]

spørgsmålet sig, hvorledes man da vil understøtte den presse, som i mellemtiden muligvis for en dels vedkommende er gået i stykker, og den, der er tilbage, og under hvilken form det vil foregå. Er det papirtilskud eller understøttelser til redaktørlønninger eller uddannelse, eller hvad er det, man kunne tænke sig at realisere på dette vigtige område? Et er givet, når man taler om reklameradio, der så smukt lanceres som en kamp mod radiomonopolet: det vil under alle omstændigheder kun yderligere befordre den bladdød, som jeg hidtil troede alle var enige om at beklage, og som alle ville forhindre skulle forstærkes.

Der vil også være tale om en økonomisk magtkoncentration, for de, der vil komme til at optræde som annoncører og præge reklameislettene, vil jo være de store virksomheder, de store kædeforretninger, og det vil ikke være til gavn for mindre virksomheder og mindre forretninger. Fordi omkostningerne ved at udsende i tv og radio er overordentlig store, vil det kun være de største virksomheder, der kan komme ind i billedet.

Er det da forbrugernes interesser, man vil tilgodese, eller er det kunstneres eller kulturmedarbejdernes her i dette land? Jeg tror, det vil være meget svært at mobilisere nogen af disse grupper til fordel for det forslag, som her foreligger.

Den radioordning, vi har, som jo er et resultat af folketingets stilling dertil, er en ordning, som man kan kritisere og være uenig i. Man kan kritisere de enkelte udsendelser, og man kan anføre mere eller mindre velbegrundet kritik. Men gennemgående må man sige, at i betragtning af den indflydelse, Danmarks radio og tv har, har de angreb, der årene igennem har været, i realiteten været spagfærdige og vel næsten tilfældige — for nogles vedkommende må de også karakteriseres som usaglige. Jeg mener, vi har en god, alsidig radio og tv, som er opbygget i sin ledelsesform efter demokratiske spilleregler, som dette ting har fastlagt, og

hvis vi ønsker dem ændret, så kan et flertal eller eventuelt et enigt folketing udmærket få dette klaret.

Vi vil selvfølgelig, uanset at vi absolut er modstandere af selve forslaget sigte og indhold, fra socialdemokratiets side gerne deltage i et udvalgsarbejde og derved muligvis få afklaret en lang række forhold vedrørende den eventuelle praksis og arbejds-gang, som forslagsstillerne har tænkt sig, for der er sandelig mange uafklarede problemer, og det er ikke klaret med de få og spage bemærkninger, der ledsager selve lovforslaget. Hvem skal kontrollere standarden? Hvem skal vurdere alsidigheden? Hvem skal sørge for, at det, man lægger op til, virkelig bliver efterlevet? Det bliver interessant at få svar på dette, og jeg går ud fra, at det kan ikke klares ved første behandling her i dag, men må forventelig blive klaret under et udvalgsarbejde.

Jeg synes også, at det spørgsmål, som kulturministeren stillede, nemlig vedrørende forholdet balancen imellem reklameislettene og øvrige udsendelser, rører ved et punkt, hvor det kunne være rart at få at vide, hvad man havde tænkt sig.

Der er dog én ting, man skal glæde sig over i denne sag. Det er, så vidt vi har forstået, at de konservative står alene i denne sag, at venstre er sprunget fra. Man kan næsten sige, at på dette område — jeg indrømmer, det er et begrænset område — er VKR-fronten tilsyneladende helt gået i opløsning, og det kan da kun varme ens sjæl, navnlig på sådan en kold dag, som der er tale om her i januar måned.

Vi kan altså ikke fra socialdemokratiets side gå ind for tankegangen i det foreliggende lovforslag. Vi vil ikke modsætte os et udvalgsarbejde, og vi venter, at vi dér kan få afklaret mange af de problemer, som jeg her har rejst nogle af.

Merete Bjørn Hanssen: Må jeg ikke begynde med at sige til hr. Albertsen, at det er nu ikke mit indtryk, at der har været en samlet VKR-front i denne sag, så mon ikke

[Merete Bjørn Hanssen.]

hans bemærkninger herom var lidt overilede?

Det forslag fra det konservative folkeparti, vi behandler her, går ud fra den opfattelse, at radio- og tv-ordningen ikke bør hvile på et monopol, men at der bør gives adgang til at etablere radio- og tv-spredning på kommercielt grundlag. Venstre har længe gjort sig til talsmand for, at det herskende radio- og tv-monopol på længere sigt må brydes på grund af de tekniske forudsætninger, vi nu står med, som jo har ændret sig betydeligt fra de forudsætninger, der herskede, da monopolet blev skabt, og som gjorde dette monopol naturligt. Nu har forudsætningerne ændret sig sådan, at mulighederne for både konkurrence, mangfoldighed og ikke mindst decentralisering i tidens største og mest vidtrækkende massemedier er til stede.

Nu sagde hr. Albertsen i sit indlæg her, at han følte, at den kritik, der var af det nuværende monopols programvirksomhed, var spagfærdig. Jeg vil dog sige, at den på ét område er meget vedholdende og efter venstres opfattelse også berettiget, nemlig i spørgsmålet om, hvilken balance der er mellem den københavnske indflydelse og så den indflydelse, som den øvrige del af landet har på programvirksomheden. Jeg drager det frem her, fordi det efter venstres opfattelse — selv om vi formentlig ikke i dag skal begive os ud i den store radiodebat — er det mest nærliggende radioproblem at få løst dette balanceproblem mellem København og det øvrige land i Danmarks radios programvirksomhed. Det er jo indrømmet adskillige gange fra ledelsen i Danmarks radio, at der er noget galt med denne balance, men foreløbig har vi altså måttet vente forgæves på virkelige ændringer i den henseende.

Vi er fra venstres side ikke principielt imod den første del af målsætningen i det konservative forslag, men vi prioriterer altså de foreliggende radioopgaver anderledes end det konservative folkeparti. Derimod er vi i mit parti ikke enige med forslagsstillerne om, at monopolbruddet skal ske igennem en adgang til at etablere radio- og tv-spredning på kommercielt grundlag. Der er flere i mit parti, der ligesom jeg selv ikke er principielle modstandere af, at disse

massemedier åbnes for reklameindslag i et nøje defineret omfang, der sikrer mod indflydelse på programvirksomheden, og i modsætning til både kulturministeren og hr. Albertsen mener jeg, at dette er muligt. Det mener jeg personligt. Men venstre som helhed er af den opfattelse, at tidspunktet netop nu for at åbne for denne adgang er dårligt valgt.

Jeg synes også, det fremgår af forslaget, af dets udformning og af de ledsagende bemærkninger, at der råder en tvivl hos de konservative på dette område. Ellers havde man næppe valgt at lade den gældende lovs klare § 1, der sikrer Danmarks radio monopolet, stå helt uantastet for derefter i et nyt stk. 2 at åbne adgang til ved bevilling at etablere kommerciel radiospredning. Ellers havde man vel heller ikke i bemærkningerne understreget, at et privat tv formentlig må afvente nærmere økonomiske undersøgelser, fordi der her er tale om betydelige investeringer, som også kulturministeren har redegjort for det.

Venstre har klart givet udtryk for, at vi finder, at der er kulturpolitisk mere påtrængende opgaver at løse her i landet, før vi investerer mere i tv-udbygningen på landsdækkende plan. Det er en opfattelse, som tilsyneladende også deles af befolkningen, hvis man skal tro de seneste gallupundersøgelser på dette område.

Vi mener også, at det er højst tvivlsomt, om det mest påtrængende udbygningsbehov på tv-området er endnu et landsdækkende program, og vi ønsker derfor først og fremmest gennemført den undersøgelse, som hidtil ingen seriøst har villet påtage sig, nemlig af mulighederne for en decentralisering af tv-mediet i forbindelse med et kommende tv-2 her i landet. Jeg har i flere år peget på dette som den mest fremtidsrelevante opgave at se på i lyset af den kommende satellit udvikling, som jeg er enig med kulturministeren i vil lade vente på sig. Men vores økonomiske forhold vil jo også betyde, at tv-udbygningen må lade vente på sig, også i lyset af kassetteudviklingen og af kabel-tv-udviklingen. Jeg vil gerne i denne forbindelse spørge kulturministeren, hvordan det går med arbejdet i det kassetteudvalg, som på min foranledning blev nedsat af den tidligere kulturminister. Jeg forstår, det var et arbejdsudvalg i kulturministeriet, der skulle

[Merete Bjørn Hanssen.]

se på den problematik, som radiokommissionen ikke kom dybt ind i. Hvordan går det med dette arbejde?

Den konservative tvivl om, at tidspunktet for kommerciel radiospredning er rigtigt valgt, viser sig også i bemærkningernes ord om, at reklameudsendelser i hvert fald i en overgang kan medføre indtægtstab for dagspressen, og derfor vil man give en del af de indkommende indtægter til presseformål. Jeg synes ligesom de foregående talere, at dagspressens aktuelle økonomiske problemer er så velkendte, at det ikke skulle være nødvendigt med megen argumentation for at lade være med at vælge netop dette tidspunkt til at øge problemerne med følger, som jo kun kan blive uoprettelige. Men jeg vil gerne tilføje, at hvis det foreliggende forslag kan bidrage til, at den trykte presse i højere grad blev sig sin rolle i den fremtidige kommunikationsudvikling bevidst, så ville jeg betragte det som en af de vigtigste langsigtede veje ud af pressens nuværende krise.

Vi vil gerne i udvalget arbejde med på Grønlandsproblematikken, idet vi jo i mit parti føler, at Grønlands tv-dækning må prioriteres højere end et nyt landsdækkende tv-2. Venstre er altså parat til et positivt udvalgsarbejde som indledning til en mere omfattende revision af radiospredningsloven.

Jeg vil gerne slutte med at spørge kulturministeren, om han venter, at vi allerede i denne samling får den bebudede redegørelse, da jeg forstår, at radiatorådet først i april måned vil kunne komme med kommentarerne og synspunkterne på radiokommissionens betænkning. Bliver det muligt endnu i denne samling at få den omfattende debat om den fremtidige radioordning her i landet?

K. Helveg Petersen: Det forslag, der her er lagt frem til beslutning, har det radikale venstre megen skepsis over for. Det er vor opfattelse, at vi bør have en revision af radioloven i nær fremtid. Et forslag om en fuldstændig revision af loven vil give os anledning til den brede debat om alle de problemer, der knytter sig til radio- og tv-virk-somhed her i landet, og der er en masse problemer, hvoraf en række har været nævnt, som må tages op: tekniske proble-

mer, men også styringsproblemer, programlægningsproblemer, decentraliseringen osv.

De nyvindinger, der stadig finder sted — jeg tænker på kassetteproblemet, jeg tænker på kabel-tv og satellitudviklingen — må selvfølgelig spille ind på indledningsparagrafferne i radioloven, og det kan da være rimeligt nok. Jeg minder om, at jeg i forsommeren 1971 fremlagde et notat til diskussion, og der er kommet en hel del indlæg som følge af dette notat, indlæg, som vil kunne stå til rådighed for et udvalgsarbejde senere, men jeg vil gerne sige, at der i dette notat først og fremmest var taget sigte på ændringer af den nuværende Danmarks radios styrelse. Jeg har været angrebet for, at notatet indeholdt bemærkninger om en åbning i de indledende paragraffer, så Danmarks radios monopol blev brudt, og man sagde: ja men det er jo indledningen til, at vi nu skal have det kommercielle fjernsyn og den kommercielle radio. Min tanke med at gå ind for en formulering af de indledende paragraffer, så Danmarks radios monopol blev brudt, var alene den at sikre muligheder for de nye ting, der sker inden for området, altså de tekniske nyvindinger, der finder sted, og som må give sig udslag i åbninger, og dernæst var det også hensigten, at man kunne give adgang til en decentralisering, sådan som fru Merete Bjørn Hanssen var inde på det. Samlet vil der altså her være en række motiver til, at vi ser på dette spørgsmål, men ikke ud fra den betragtning, som hr. Stæhr Johansen og andre forslagsstillere går ind for i det foreliggende lovforslag.

Vi kan ikke tilslutte os dette forslag, der konkret går ud på, at man skal oprette en privat radioinstitution og et kommercielt tv, vi kan ikke give det tilslutning. Det afgørende for den vurdering, jeg anlægger, sådan som den har formet sig på baggrund af erfaringer med hensyn til kommercielle sendere, er, at programmerne vil antage karakter af, at senderne er kommercielle.

Nu siger hr. Stæhr Johansen i sin fremsættelse, at der må stilles forskellige koncessionsbetingelser, der muliggør, at man kan hindre en hvilken som helst udvikling — her tænker han vel først og fremmest på den udvikling, som vi kender fra amerikanske programmer — og han nævner berigtigelsespligt og ansvarsproblemet, pligt til at arkivere udsendte meninger osv. Det er alt

[K. Hølvæg Petersen.]

sammen meget godt, men tilbage står, at hvis det er tanken, at midlerne skal skaffes via reklamer, så tror jeg ikke, det vil være muligt at afværge indflydelse på programmerne. Jeg er her enig i, hvad der står i radiokommissionens betænkning på side 41, hvor der peges på, at alle udenlandske erfaringer viser, at man tvinges ind i en seertalskonkurrence, når man går over til kommercielle systemer. Det vil uundgåeligt gå ud over alsidighedshensynet, og jeg ser ikke, hvordan man kan skaffe nogen art af sikkerhed for, at dette alsidighedsprincip kan opfyldes.

Hr. Stæhr Johansen siger i slutningen af sin fremsættelse, at forslagsstillerne tror, at konkurrencen fra en alsidig og positiv privat sender vil stimulere også Danmarks radio. Jeg ved ikke, hvad der menes med en positiv privat sender, og jeg ved heller ikke, hvad hr. Stæhr Johansen tænker på, når han taler om en stimulans af Danmarks radio. I hvilken retning tror man at man vil stimulere Danmarks radio til nye initiativer? Jeg tror ikke, det bliver med hensyn til en kvalitetsforbedring.

Det er rigtigt, at der melder sig mange andre spørgsmål. Jeg skal ikke komme ind på dem. Spørgsmålet om dagspressen er berørt både af ministeren og af fru Merete Bjørn Hanssen. Hvilke vanskeligheder vil den blive påført på dette tidspunkt, hvor der er vanskeligheder nok i forvejen? Hvilke problemer melder der sig for de erhvervsdrivende? Hvordan vil de mindre klare sig i den konkurrence, der her er tale om? Det vil vel blive de store og økonomisk stærke, der først og fremmest er i stand til at udnytte disse muligheder.

Jeg tror, at vi med godt udbytte i et udvalg kan diskutere mange af de spørgsmål, der er rejst, og hvoraf mange er ganske uafklarede, så det positive kan der komme ud af det. Men må jeg føje til, at det nytter ikke at forestille sig, at vi kan tage sådan et brudstykke af et samlet mønster ud og reformere på det eller lave ændringer på det. Vi må have en fremlæggelse af et radiolovsforslag, så vi virkelig kan komme ind på de afgørende problemer, og det er problemer, der er knyttet til den måde, hvorpå Danmarks radio, som vi kender den i dag, fungerer. Derfor ser jeg hen til, at vi får en de-

bat i tinget, der så kan blive oplægget til udformningen af et sådant radiolovsforslag.

Morten Lange: Enhver diskussion om langsigtet planlægning af radio og fjernsyn er lidt vanskelig i øjeblikket, faktisk ikke på grund af nye tekniske opfindelser, som er i funktion, men på grund af alle dem, som vi ser ude i en ikke alt for fjern horisont, og som vi derfor naturligvis lader vore tanker gå til, hvis man skal sige det på den måde. Jeg tror, vi får meget svært ved at trække disse fremtidsperspektiver ind i vores diskussion med nogen sikkerhed. Det vil komme i løbet af 2-3 år, og derfor bygger vi så sandelig på en forholdsvis kortsigtet realplanlægning på området, hvilket altid er generende, men det må vi affinde os med. Det kan vi ikke gøre så forfærdelig meget ved. Vi skal fortsætte vort udsendelsesarbejde med radio og fjernsyn, naturligvis tilpasset den teknologiske udvikling. Men at trække disse poster væsentligt ind i den nuværende debat bliver en lille smule svært, fordi perspektiverne i dem foreløbig er mere visioner, end det er realiteter.

Jeg skal ikke bebrejde ordføreren for forslagsstillerne denne vanskelighed for behandlingen af hans forslag. Jeg mener derimod, at der er andre grunde til at sige, at det næppe er noget lykkeligt initiativ, når dette forslag er fremsat på dette tidspunkt. Hr. Stæhr Johansen stred en helt modig kamp i radiokommissionen, inden den afsluttede sit arbejde, og han fandt ikke nogen tilslutning af betydning til de forslag, han fremsatte. Man kan derfor sige, at det er næsten helt modigt at tage initiativ til at fremføre forslaget her, når resultatet på forhånd kan skønnes at være det samme.

Jeg skønner heller ikke, at det i og for sig er noget lykkeligt grundlag for et udvalgsarbejde at have et forslag, der tager stilling til en så begrænset del af problemerne. Vi kan naturligvis altid have et interessant udvalgsarbejde ved at bearbejde spørgsmål om radio og fjernsyn, men jeg synes, det havde været væsentlig klogere og rimeligere, hvis hr. Stæhr Johansen havde ladet sit forslag ligge, indtil der var kommet forslag fra ministeren; så kunne vi have sammenholdt de to forslag og gennemført et samlet udvalgsarbejde over dem. Så var de blevet, om jeg så må sige, konfronteret på rimelig vis. Det

[Morten Lange.]

havde været en nem og sikker måde at behandle sagen på.

Men nu er forslaget fremsat, og det ville da være unaturligt, om jeg ikke ganske kort skitserede socialistisk folkepartis opfattelse af dette forslags idé. Det går i hovedsagen ud på en privatisering af en del af radiospredningen, og det mener vi er forkert. Det bygger på, at der skal indføres reklamer til at betale for udsendelserne delvis til erstatning for licensbetalingen. Vi synes, det er overordentlig uhensigtsmæssigt at have reklamer i tv og radio. Erfaringen fra udlandet er så sandelig ikke opmuntrende, og vi kan ikke se, det tjener noget fornuftigt økonomisk formål heller.

Naturligvis, hvis man gerne vil have resterne af den borgerlige provinspresse nedlagt. Jeg er ikke helt sikker på, at det er forslagsstillerens hensigt, men hvis det var det, så var det et forholdsvis effektivt middel, der var bragt i anvendelse, og det kunne måske kalde på en ganske svag sympati fra socialistisk folkepartis side, men jeg skal i sandhedens interesse sige, at den ville være endog meget svag, for det forekommer os, at provinsaviser, uanset deres farve, har en kulturel mission i øjeblikket.

Vi er modstandere af reklamefinansieret radio og tv og af en privat ledet radio og tv. Vi finder, at det er et offentligt anliggende, og vi mener, at den har samme plads og placering i det danske almindelige liv, som skolen og mange andre af de store offentlige initiativer har.

Vi mener, at man naturligvis kan rejse spørgsmålet om finansieringen af radio og tv, og vi har i radiokommissionen fastholdt, at det rimelige var at opfatte disse medier og betalingen for dem på samme måde som andre af de offentlige kulturydelser, som rammer bogstaveligt talt alle. Der er jo ikke nogen, der rigtig har tænkt på at genindføre skolepengene. Hvis der var nogen, der kom med den plan, ville de nok få at vide, at de var temmelig oldnordiske. Jeg vil slet ikke snakke om reklamefinansieret skolevæsen — det er der dog heller ikke nogen der har bragt i forslag endnu. Det er jo ikke noget nyt og mærkeligt, at den slags store områder, som efterhånden træffer næsten alle, finansieres med statsmidler, og det forekommer mig, at det er den eneste rimelige ud-

vikling. Det vil ikke nedsætte radioens og fjernsynets selvstyringsgrad, eller hvad man skal kalde den. I forvejen sidder finansudvalget fast på bevillingsrammen, og kulturministeriet og budgetministeriet har deres meget præcise muligheder for at regulere økonomien på andre poster. Men en statsfinansiering ville fjerne den kopskat, som en licensafgift i virkeligheden er, hvorefter den fattige arbejdsmand betaler det samme som den velnærede professor, og det forekommer mig altså at være en fejltagelse i vor tid. Det var måske rimeligt, dengang der var et begrænset antal lyttere og et begrænset antal seere, og der kan være noget fornuftigt i at have en særafgift på den slags luksus som farve-tv, men det andet rammer jo efterhånden hele befolkningen. Jeg havde nær sagt, at der var et stykke tid, hvor det var fint for de lidt mere velstående og meget intellektuelle at sige, at sådan noget som fjernsyn, det var skam ikke nær fint nok til dem, men selv den epoke er vist ved at være forbi.

Jeg tror, en statsfinansiering vil vise sig at være en fornuftig løsning, og hvis vi vælger den vej, så er der formodentlig ingen, der vil drømme om at sige, at nu skal vi have reklamer i mediet. Jeg synes, det ville være et tilbageskridt i ganske væsentlig grad, hvis vi skulle havne i hr. Stæhr Johannsens løsning.

Vi vil naturligvis følge både sæd og skik og deltage i udvalgsarbejdet vedrørende dette lovforslag, men jeg vil håbe, at vi kan begrænse det til spørgsmålet om kommercialiseringen og undersøge den. Så slipper vi for at gøre det en anden gang — det skal jo gøres — og det er formodentlig det, som er det eneste af virkelig almen interesse at diskutere i forbindelse med det fremsatte forslag. Jeg synes, at vi skal spare, om jeg så må sige, de store kræfter, indtil vi får en mere samlet behandling af spørgsmålet på baggrund af den redegørelse, som kulturministeren stillede i udsigt, og som vel også må resultere i nogle passende lovforslag af forskellig art.

Ordføreren for forslagsstillerne (Stæhr Johansen): Jeg er jo ikke i stand til at bringe blomster til de ordførere, der har talt, og slet ikke til ministeren. Jeg kunne næsten tro, at jeg befandt mig i samme situ-

[Stæhr Johansen.]

ation som Henrik Ibsens dr. Stockmann, idet jeg må trøste mig med, at den stærkeste mand i verden, det er ham, der står mest alene. Det gør jeg i hvert fald i dette ting. Men jeg har unægtelig den trøst, hvorfor jeg ikke vil være så forfængelig direkte at sammenligne mig med ham, at der netop er kommet en gallupundersøgelse så sent som den 19. december 1971, der viser, at stemningen i befolkningen er en helt, helt anden, end den er herinde i tinget. Man har spurgt, hvorledes folk vil forholde sig til spørgsmålet om et tv-2. Det er jo også et økonomisk spørgsmål. Vi ved, at alene det at lave det varer 5 år. Det er et stort økonomisk spørgsmål, og det er ganske klart, at hvis man ikke vil tage det over skatterne — hvilket et flertal for øvrigt også var imod — vil det medføre, at man må pålægge en almindelig seer og lytter en licens på godt 700 kr. Hvor mange svarede i gallupundersøgelsen? Der var 69 pct., der var for et kommercielt fjernsyn; der var 21 pct. imod, mens 10 pct. svarede ved ikke.

Man har også undersøgt stemningen i vore nabolande — vi er jo sådan lidt for os selv her i Norden. I Sverige er der på samme måde 62 pct. for, og i Norge er 52 pct. for ved de gallupundersøgelser, der har været. I Finland har man for længst gennemført et kommercielt fjernsyn. Man har derfor lov til at sige, at i befolkningen er stemningen helt anderledes, end den er inde i det høje ting.

Jeg kan derfor naturligvis kun beklage, at partiet venstre ikke længere kan være med, når jeg tænker på, at den gamle, brave Harald Nielsen klart sagde her, at venstre var et liberalt parti og derfor tilhænger af en konkurrence, der stimulerer, og sagde, at han fandt, det var meget værdifuldt, at man oprettede sådan en sender på privat basis, og at den blev drevet på en koncession givet til en kommerciel sender, der havde sit rygstød i annonceindtægter. Jeg erkender, at jeg tror stadig væk, at venstre er et liberalt parti, men jeg tror nok, de har været væsentligt mere liberale i dette spørgsmål, end de er i dag. Man har været stærkt inde på, om der nu er alsidighed og kvalitet nok, hvis man får en sådan kommerciel sender. Jeg tror nu nok, at vi andre mener, det somme tider kniber lidt med alsidigheden, og hvad kvaliteten angår, er bedømmelsen jo

fuldstændig forskellig, alt efter hvem der vurderer det, om det er den almindelige befolkning, der vurderer det, eller det er intellektuelle, de såkaldte kulturpaver, der gør det. Jeg mener, man skal passe på én ting: at have et fjernsyn; der går helt hen over hovedet på seerne — det er jo det, man somme tider synes at det danske fjernsyn gør.

Ved at høre de forskellige ordførere og særlig kulturministeren har jeg fået et indtryk af, at man mener, det er noget meget forfærdeligt at have et kommercielt fjernsyn. Men må jeg lige spørge: hvad er almindeligt ude omkring i verden, er det et kommercielt fjernsyn, eller er det et, der er drevet udelukkende for licenser? Man har de fleste steder en vis forbindelse og en fælles finansiering af det.

Jeg vil gerne spørge ministeren, som jo var stærkt inde på dette spørgsmål om alsidighed: mener kulturministeren virkelig, at alle andre lande — med undtagelse af Sverige og Norge samt Danmark, hvor et folkeflertal er for at få en kommerciel radio, men hvor man hidtil ikke har kunnet få flertal her i folketinget — mener ministeren virkelig, at alle disse andre lande har et ringere fjernsyn? Mener ministeren virkelig, at kulturudviklingen og fjernsynet f. eks. i England er væsentlig ringere end her? Eller lad mig nævne Vesttyskland, Schweiz, Frankrig, Holland og Finland, for at nævne nogle af de lande, der ligner os mest; er deres kultur-niveau lavere, og er deres tv og radio virkelig dårligere? Kan man diskriminere disse landes tv- og radiostationer på den måde, som man har lagt op til ved de bemærkninger, man er kommet med om et kommercielt fjernsyn? Jeg vil da meget gerne høre, om ministeren virkelig mener det, og om ministeren så mener, at det er rigtigt, at netop fra en række af disse lande, særlig England, importerer vi en stor del af det stof, som sendes i det danske fjernsyn og vel også i radioen, importerer det netop fra de lande, som kulturministeren, om jeg må bruge udtrykket, noget nedladende udtaler sig om, når han omtaler deres virksomhed på den kulturelle front. Jeg mener netop, at vi har lov til at sige, at vi kan lære endda en hel del af, hvad der foregår dér med disse udsendelser. Jeg følger, når jeg er i udlandet, uhyre meget udsendelserne for at danne mig

[Stær Johansen.]

et indtryk af dem og for at kunne sammenligne, og jeg kan ikke sige, at jeg kan se, man overhovedet kommer ned på ringere kvaliteter, end det danske fjernsyn har. Jeg vil endda sige, at det tyske fjernsyn synes jeg på mange måder leverer udsendelser af høj kvalitet, vel også fordi man dér har flere muligheder, fordi det er et stort land, og flere penge; man må erkende, at der findes dér udsendelser, som jeg også har hørt meget fremragende intellektuelle sige om, at de er af meget høj standard.

Hr. Albertsen var jo inde på det, og jeg kan næsten sige, han holdt en tale, som fik én til at mindes Labourpartiet i England, da de i 1954 bekæmpede loven om det kommercielle fjernsyn og det frie fjernsyn i England. Men det var jo en stilling, man ikke turde opretholde, for da 10 år var gået og man skulle have fornyet loven, ja, så udtalte ordføreren, Roy Mason, at 10 års virksomhed har bevist dette programs værdi, og det er vor opfattelse, at dettes eksistens har virket ansporende på BBC og givet os et større valg mellem forskellige programmer. Det var altså den ændring, som det engelske arbejderparti var kommet til, i hele opfattelsen over for det kommercielle fjernsyn, at man tværtimod understregede dets værdi, og derfor gik det, så vidt jeg ved, helt enstemmigt igennem det engelske parlament; dér var man altså i stand til at stemme for loven, således at den nu er forlænget til 1976, og jeg tror slet ikke, den bliver ændret.

Vi har jo tilmed set, at man nu foretager en yderligere decentralisering af radioen i England og fører den over på visse private hænder særlig på lokalområdet; det er en udvikling, som bygger på de erfaringer, man har haft med fjernsynet, og som i dag, så vidt jeg forstår, har begge de store partier i England bag sig, altså en erfaring, som jeg også håber hr. Albertsen vil tage til sig. Det kan jo være, når vi drøfter det om nogle år — og jeg håber, at dette forslag ved hjælp af befolkningen kan tvinges igennem — at resultatet så måske kan blive, at hr. Albertsen på samme måde som Labour i dag anbefaler det kommercielle fjernsyn.

Videre vil jeg gerne sige, at det afgørende for os er for det første, at hvis vi overhovedet inden for vor levetid skal have mulighed

for at få en ny kanal, så tror jeg overhovedet ikke, der er andre muligheder for finansiering end gennem reklamefjernsyn; og det må jo erkendes, at man i udlandet i hvert fald ikke har haft skuffelser med det, det er kun et postulat, at man har det, og som jeg sagde før, er det vidt forskellige vurderinger, der fremkommer.

Vi har fra forslagsstillernes side aldrig drømt om at nedlægge det statslige tv, lige så lidt som de ville gøre det i England, vi mener bare, at der skal være en valgmulighed for befolkningen. Jeg ved ikke, om kulturministeren ingen tillid har til befolkningen og ikke mener, de skal have lov til at vælge; vi vil bare have, at de skal kunne vælge imellem forskellige programmer. Det kan da godt være, at man så måske vælger lidt af det populære, men det afgørende må dog være, at man får lov til at vælge; det er jo det, at der findes valgmuligheder i alle livets forhold, fra det politiske til det merkantile, som i et frit samfund i virkeligheden er demokratiets hele grundlag.

Det mærkelige er jo, hvis man begynder at tale om kvalitet, at man netop i radioen, som jeg synes er væsentlig bedre end vor tv-afdeling, har været i stand til netop gennem 3 programmer at skabe muligheder for alle synspunkter og for alle, også de mindre, særinteresser, så alle kan følge med og man, om jeg så må sige, sender for alle.

Vi har jo program 1, der er en mellemudsendelse, hvor der findes både megen underholdning og også en del kulturelt stof, vi har program 2, som er meget kulturelt præget og vel nok kun har, som der står i radio-kommissionens betænkning, en meget lille lytterskare, men som selvfølgelig også har sin værdi, og vi har program 3, som er programmet med den lidt mere muntre underholdning og også det, der lyttes mest til; vi har jo også forstået, at både kommissionen og radiatorådet nu har tilsluttet sig, at det kommer til at køre mange flere timer i døgnet, end det tidligere har gjort.

Jeg vil slutte, for det er lidt svært, når tiden er så kort, med at sige, at netop bekymringerne for pressen kan jeg dele, men jeg minder om, at da England fik sit kommercielle fjernsyn, steg annoncemængden med 35 pct. de første tre år, at Finland først fik en nedgang, men nu har status quo, ja, endda en vis fremgang, og at i Holland har

[Stæhr Johansen.]

man haft en gnidningsfri overgang, idet man har det samme system, som vi i store træk havde tænkt os.

Jeg er kun glad for én ting, og det er, at man vil drøfte lovforslaget i et udvalg, for jeg mener, der er uhyre mange problemer. Og så kan jeg sige én ting til, nemlig at kan vi ikke her blive enige — og det er da naturligt, at vi har forskellige synspunkter — så er dette et spørgsmål, som efter min opfattelse er egnet til en folkeafstemning. Nu kan man spørge: diskriminerer det ikke folkeafstemningstanken? Det kan jeg ikke se, for den nye formand for radiorådet har netop sagt, at vi har fået den fjerde magtfaktor her i landet, nemlig ud over den lovgivende, den udøvende, og den dømmende magt radio og tv. Det er så vigtige spørgsmål, det drejer sig om, at jeg synes, at vi i dette ting, der alle er demokrater, i dag måtte kunne samles om at lade befolkningen afgøre sagen, og det kan passende ske ved en folkeafstemning.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen): Hvis det ikke var, fordi der var stillet mig nogle direkte spørgsmål, tror jeg næsten, at jeg ville have afstået fra at svare, for i øjeblikket er i hvert fald afstanden imellem ordføreren for forslagsstillerne og mig så lang, at der næppe er nogen umiddelbar anledning til at bygge bro. Men jeg er blevet stillet over for nogle spørgsmål, som jeg gerne skal besvare.

Jeg vil gerne sige til de øvrige ordførere, at jeg er glad, fordi man har været med til at afvise dette lovforslag, og fordi man fra alle sider er gået ind for, at vi på baggrund af en redegørelse må diskutere, få synspunkterne frem og så sige: hvordan kan vi forme en ny radiospredningslov — for jeg tror, det er noget af det vigtigste, vi står over for i den kommende tid — der kan give os et bedre system end det, vi har i øjeblikket?

Jeg vil gerne sige til fru Merete Bjørn Hanssen, at jeg var glad over bemærkningerne om balancen mellem hovedstaden og den øvrige del af landet. Jeg har hele tiden gjort mig til talsmand for, at man i kulturpolitikken skulle søge at skabe en bedre fordeling af de kulturaliteter, vi har her i landet. Vi må erkende, at København hidtil

har haft en overvægt, og det kan ikke være rimeligt, at vi fortsætter en politik, der opretholder denne overvægt; vi må skabe en kulturel ligestilling. Det tror jeg man kan gøre på mange måder, også i forbindelse med en ny radiospredningslov, ikke nødvendigvis ved at lægge store anlæg ud, men ved selve programlægningen.

Jeg har med stor interesse læst det notat, som min forgænger i embedet, hr. K. Helveg Petersen, kom med i forsommeren 1970, og jeg synes, at det, nøjagtig som det meste af det, min forgænger kom med, har været inspirerende at læse og et godt oplæg til en debat, og at man også skal have det med ind i diskussionen. Der er man jo inde på, hvordan man kunne få en direkte kommunikation mellem befolkning og radioråd, hvilket bl. a. har fået mig til at spekulere over, om man inden for de forskellige amter kunne lave lokale radioråd, som så kunne diskutere tingene, øve kritik og så bagefter træde sammen med det almindelige radioråd, sådan at der blev en bred diskussionsbasis med efterkritik, med forslag, med ideer, og altså på den måde decentraliserede tingene.

Der blev spurgt om kassetteudvalgets arbejde, og dér må jeg sige, at det går ikke så godt. Det går ikke så godt, for hver gang udvalget tror, at nu er de færdige til at kunne afslutte arbejdet, som har været meget stort, så kommer der nye oplysninger ind fra mange forskellige lande, og så siger de: nu står vi lige foran at skulle afslutte tingene, og pludselig kommer der nogle nye ting ind. Hele det område bevæger sig jo så vældig stærkt i øjeblikket, at intet egentlig er rigtig færdigt og afgjort; det har vi også set på de hjemlige ting i denne forbindelse: man er ikke nået frem til at kunne sige, at vi kan lave det på den og den måde. Men spørgsmålet om den endelige fastlæggelse af, hvordan man vil gøre det, og så hele op-havsretsproblemet osv., har altså gjort, at det er gået dårligt i den forstand, at man ikke har kunnet nå noget resultat, men man samler en fantastisk masse oplysninger, som kan danne en baggrund også i forbindelse med diskussionen om radiospredningsloven. Men jeg tror, vi bliver nødt til at holde tingene meget åbne i den lov, fordi vi ganske simpelt må gå ud fra, at man ingen steder i

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

verden er nået frem til, skal vi sige bare tilnærmelsesvis en fastlæggelse af normer og arbejdsmetoder for dette område.

Så skal jeg til hr. Stæhr Johansen sige, at jeg synes ikke, det er den bedste rolle at vælge: dr. Stockmanns; jeg synes, der var andre, der var bedre. Der er andre gamle ord som f. eks.: sammenhold gør stærk, der ville have gjort større indtryk på mig. Men det skal jeg lade ligge. Jeg synes også ligesom hr. Morten Lange, at det er en heltomdigg indsats, hr. Stæhr Johansen har gjort på radiokommissionen og her i dag, næsten som den standhaftige tinsoldat, for dette område.

Hvad angår dette, at gallupundersøgelsen siger, at der er et andet flertal i befolkningen, kan jeg sige, at det er jeg da ikke i tvivl om at der er. Nu kan man jo spørge sig selv: et opinionsfirma, som er, skal vi sige reklamebranchens forlængede arm på mange måder, hvilke spørgsmål stiller det? Og stiller det spørgsmålet til befolkningen på baggrund af en virkelig viden om, hvad tv-reklamer kan føre til, altså hvordan det er gået i andre lande? Vi ved da godt, at mange mennesker, når de bliver spurgt: ønsker De højere skatter og så at slippe for licensen, eller hvad gør De, vil svare nej, så må vi hellere holde på licensen, for man vil hellere beholde den slags punktafgifter; men det er jo ingen baggrund. Der findes i de spørgsmål ikke en virkelig grundlæggende oplysning, før man går ud og stiller dem.

Og jeg må sige, at det er ikke de politiske partiers opgave at føre galluppolitik. Opinionsundersøgelser er til for at sige bl. a., om vi har oplyst befolkningen tilstrækkeligt om de ting, vi vil, om befolkningen er tilstrækkelig oplyst om forudsætningerne for det, de skal træffe bestemmelse om. Og det er jo dér, vi mange gange oplever, at det er de ikke, og vi har ikke slået til i oplysningsarbejdet. Dér tror jeg vi først og fremmest skal sætte ind, også i spørgsmålet om, hvad der videre skal ske

Jeg må sige, at det med, at det danske fjernsyn går hen over hovedet på seerne, det er nu en grov undervurdering af de danske seere. Jeg synes, der er gode udsendelser i dansk fjernsyn, og der er dårlige udsendelser, som der er i alle landes fjernsyn. Der er adskillige serieudsendelser: Magasinet, Horizont, Huset på Christianshavn osv., som får mig til at synes, at der ingen grund er til at beklage sig over alsidigheden. Og jeg synes ærligt og redeligt, at det er noget af et æselspark at sige om dansk fjernsyn, at det har en ringere kvalitet end noget andet fjernsyn. Det er ikke rimeligt over for de mennesker, der arbejder i Danmarks radio og fjernsyn. De har gode ting, de har dårlige ting, de kan være heldige, de kan være uheldige, men at sige, at det ganske simpelt er ringere end alt andet fjernsyn, det synes jeg ærlig talt er et æselspark, som ligger uden for det, man normalt kan tillade sig.

Jeg tror ikke, at andre landes kulturniveau er lavere end det danske, men jeg tror, at det måske er anderledes, og jeg har ikke den fornemmelse, at fordi det er sådan og sådan andre steder, så skal vi lave det på samme måde. Hvert land har sine forudsætninger og sin tradition, og vi har altså på dette område en nordisk tradition, og der kan ikke ændres på disse ting. Og så vidt jeg ved, har den tidligere statsminister helt klart givet udtryk for den opfattelse, at spørgsmålet om reklamefjernsyn er et spørgsmål også om en nordisk beslutning, og vi kan ikke ændre på disse ting, uden at der er nordisk enighed om det. Jeg går ud fra, at hr. Stæhr Johansen vil være enig i denne beslutning.

Men jeg vil gerne gøre den bemærkning, at jeg synes, at i en tid, hvor vi alle sammen skal være mere og mere ens og vi måske skal ind i et større marked med hele den påvirkning, som dér findes, bliver det sværere og sværere at bevare sin egen identitet; derfor synes jeg, det er en udmærket ting, at vi i de nordiske lande fastholder den tradition, vi har, og passer på, hvordan vi benytter

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

vor tids stærkeste massemedier, som radio og tv er. Jeg tror, radio og tv skal være til oplysning og til lyst, om end ej blot til lyst, og derfor må radio og tv være frit, og det må være frit for reklamer.

Albertsen: Kun to korte bemærkninger, måske tre. Det var hr. Stæhr Johansen, der nævnte de gallupundersøgelser, der har været. Jeg mener at erindre i forbindelse med Radio Mercur — når man siger navnet, er der måske en og anden, der spørger, hvad det egentlig var for noget, men det er der nok nogle, der kan huske — at også dengang blev der foretaget undersøgelser, og de viste vældig tilslutning, da det var afviklet, og man mente, vi havde fået en forstandig løsning på det. Og jeg tror ikke, nogen har tanker eller ønsker eller folkeopinionen bag sig, hvis man kunne tænke sig det genetableret.

Må jeg sige i relation til hr. Stæhr Johansens bemærkning til mig vedrørende det engelske Labourparti, at jeg kan jo kvittere med at oplyse — muligvis ved hr. Stæhr Johansen det ikke — at for nylig har hans konservative partifælle, den engelske trafikminister lord Chataway, foreslået, at der skulle oprettes en ny kommerciel radiostation i England, og han måtte da opleve, at tre af hans egne partifæller i komiteen gik imod ham, at der dermed ikke var enighed i det konservative parti, og at der på grundlag heraf ej heller kommer nogen ny kommerciel station. Det kan være, at når sådan noget sker, er det netop på lang sigt erfaringer fra den kommercielle islet i den engelske radio, der er baggrunden for holdningen.

Må jeg sige i anledning af det, som kulturministeren anførte i spørgsmålet om forudsætningerne for overhovedet at realisere den tanke, der ligger bag ved forslaget, at der ligger en ganske klar vedtagelse i Nordisk Råd fra 1969 — jeg tror, det er rekommandation nr. 8 — som klart siger, at forudsætningen for at etablere noget sådant er, at der er enighed mellem de tre nordiske lande; jeg mener også at erindre, at der var konservativ tilslutning til dette. Det vil altså sige, at et isoleret dansk initiativ ikke kan tænkes realiseret, hvis vi skal efterleve vedtagelsen fra 1969.

Merete Bjørn Hanssen: Kulturministeren er også denne gang beskæftiget med at indhente oplysninger hos sine embedsmænd; det var han også, da jeg stillede et spørgsmål, som jeg ikke fik svar på. Derfor vil jeg gerne gentage det, nemlig om ministeren forventer, at det bliver muligt, at vi får debatten om hans redegørelse for den fremtidige radioordning i denne samling, da jeg har forstået, at radiatorådet først i april måned vil være i stand til at afgive svar.

Jeg er glad for, at kulturministeren indhentede oplysninger til mig om kasetteudvalget. De tyder jo på, at det har været nyttigt for ministeriet at komme i gang med dette kortlægningsarbejde, og jeg vil gerne spørge, om det ikke kan blive muligt lidt løbende at få oplysninger til orientering forud for radiodiskussionen, muligvis allerede i det kommende udvalg omkring det foreliggende lovforslag, så vi bl. a. får at vide, hvor meget man nu ved om situationen internationalt på dette område.

K. Helveg Petersen: Jeg tror, det er meget nyttigt, at vi i udvalget prøver på at skaffe os så megen oplysning som muligt om udenlandske erfaringer. Det er vanskeligt her at diskutere niveauerne. Men hvis ikke jeg tager fejl, anfører man i radiokommissionens betænkning, at dér, hvor man har kommercielt tv, går det meget godt lige i begyndelsen med niveauet, men senere viser der sig tendenser til et fald både i de kommercielle og i de andre sendere. Men lad os få det materiale frem. Der må være en hel del gode muligheder for det.

Hr. Stæhr Johansen kom ind på spørgsmålet om betalingen og sagde, at skulle vi virkelig have en løsning på tv 2, måtte det ske ved hjælp af reklamepenge. Der er dog grund til at minde om, at på den ene eller den anden måde er det den samme befolkning, der skal betale, hvad enten det sker via forbruget, eller det sker via licenser eller via skatterne. Man må hente pengene fra den samme kreds på den ene eller på den anden facon.

Endvidere var hr. Stæhr Johansen inde på befolkningens holdning, og det vakte min interesse, for jeg er meget optaget af, hvordan man kan få bedre kontakt med folk og få deres vurderinger ind. Jeg tror, det er

[K. Helveg Petersen.]

meget afgørende at finde nogle former, hvorunder det er muligt, og en folkeafstemning om noget som dette her kan jeg ikke afvise, men det er en betingelse, at vi så virkelig har et godt materiale at lægge frem, der belyser alle forudsætningerne. Det er ikke nok, at man bare slynger det spørgsmål ud, om vi vil have kommercielt tv, og man så straks tager anledning til at tro, at så får man mere frit løb for de ønsker, man måtte have. Man må lægge et anderledes fyldigt materiale frem om de erfaringer, der høstes omkring kommercielt tv, men også et materiale, der skildrer, hvilke alternativer der er, og hvad man tænker sig med hensyn til Danmarks radios udbygning.

Og så er jeg i øvrigt igen af den opfattelse, at vi virkelig trænger til at diskutere Danmarks radio, sådan som den er. Nu er der jo gjort nogle bemærkninger her, hvor man har kritiseret stærkt, hvad der foregår; jeg tror, man skal dæmpe det ned; jeg tror, der er mange problemer i Danmarks radio, vi skal løse, men jeg tror også, når vi skal være retfærdige, at det niveau, man befinder sig på dér, nok kan tåle sammenligning med andre landes. Det betyder ikke, at der ingenting er at kritisere, og derfor skal vi se på styringsproblematikken, og vi skal se på decentraliseringsmulighederne; der er mange spændende opgaver foran os.

Ordføreren for forslagsstillerne (Stæhr Johansen): Må jeg først sige til hr. K. Helveg Petersen, at jeg er helt enig med ham i hans sidste indlæg. Det er da ganske klart, at en folkeafstemning — det er et af de få områder, hvor jeg er enig med kulturministeren — selvfølgelig ikke må foretages, uden at en grundig oplysningskampagne har fundet sted. Det er også derfor, jeg håber, at vi i et udvalg kan få yderligere oplysninger at arbejde med, et udvalg, som jeg vil foreslå bliver nedsat.

Men når dette er sagt, vil jeg gerne sige til kulturministeren, at selv om der er en afgrund imellem hans og mit standpunkt, synes jeg alligevel, man ikke skal gøre den større, end den er. For at få helt klaring vil jeg gerne spørge kulturministeren direkte: vil kulturministeren, som jo her afviste reklame under enhver form i fjernsynet, mene, at der aldrig kan blive tale om reklame i

fjernsynet, selv om alle andre lande indfører reklame i fjernsynet? Det synes jeg, det var rart at få en klaring på, for dér kan man sige om de skandinaviske lande, at de står sammen. Hr. Albertsen siger, at der er enighed om, at man ikke må fremsætte et forslag; jeg har læst det på den måde, at man skal konsultere og meddele hinanden det, hvis man agter at gøre det. Men uanset dette ændrer det jo ikke princippet, at befolkningen i hvert fald efter de oplysninger, vi i dag har, i de nordiske lande ikke er enig med de rigsdagsflertal, der sidder.

Jeg sagde før til kulturministeren, at jeg synes ikke, man skal gøre kløften større end nødvendigt og pådutte nogen noget, de ikke har sagt. Jeg har ikke sagt, at vi har et meget ringe fjernsyn, jeg har blot sagt, at jeg synes, den danske radio i øjeblikket laver bedre udsendelser både kulturelt og på alle andre områder, end fjernsynet gør, og det vil jeg gerne stå ved. Jeg vil også sige, at man har det lettere — den indrømmelse vil jeg gøre — når man har 3 kanaler; men jeg sagde, at jeg skønnede ud fra mit synspunkt, at radioen i dag har en bredere form og meget gode og kvalitetsbetonede udsendelser. Jeg har overhovedet ikke sagt noget om, at vores fjernsyn er dårligt, for dér er jeg også enig med kulturministeren: jeg mener, vi har mange gode udsendelser i det danske fjernsyn. Jeg mener også, at der gøres, når man tænker på den størrelse, nationen har, et stort arbejde i fjernsynet. Men der er ingen tvivl om, at fjernsynet er mere ensidigt, end radioen er. Jeg mener derfor — og det er det standpunkt, vi for øvrigt altid har haft i mit parti — at konkurrence ville hjælpe, og jeg har altså ikke den samme opfattelse af udviklingen i udlandet, som kulturministeren har.

Til sidst vil jeg kun sige til kulturministeren, der, om jeg så må sige, var lidt forbavset over, at jeg anvendte sammenligningen med dr. Stockmann, at den er jeg egentlig ikke så ked af, for hvad var det, dr. Stockmann kæmpede for? Han var vel den første, der tog kampen op imod forurening. At der så er gået så mange år, og at man først nu er begyndt at beskæftige sig med forureningen: jeg tror alligevel, hans tanker har sejret.

Johan Philipsen: Jeg vil gerne stramme det sidste spørgsmål, som fru Merete Bjørn

[Johan Philipsen.]

Hanssen stillede til kulturministeren — det gik jo på, hvor langt kassetteudvalget var kommet — noget op. Det er jo således, at radiatoradet engang i april måned formodentlig vil tage endelig stilling til radiokommissionens betænkning, og et af de spørgsmål, som bliver et hovedspørgsmål, er radioens og fjernsynets hele virkemåde fremover på undervisningsområdet. Derfor overrasker ministerens svar mig ikke; det gik jo på, at det er et område under stadig udvikling. Men uanset det vil det være af væsentlig betydning for os, om vi kunne få det materiale, som kassetteudvalget har i øjeblikket, uanset dets ufuldkomnethed, og kigge på det i forbindelse med radiokommissionens betænkning, også begrundet deri, at jeg går ud fra, at ministeren spørger radiatoradet under de forudsætninger, at vi skal afgive et svar, der er nogenlunde ordentligt bearbejdet. Jeg spørger altså, om vi kan få det foreløbige materiale, der foreligger indtil nu, helst inden februar måned går til ende.

Jeg kan ikke høre mig for til allersidst at sige til ministeren, der talte om, hvad reklame på dette område kan føre til: nogle rædselsfulde udsendelser i USA og nogle meget charmerende udsendelser i Vesttyskland.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen): Til fru Merete Bjørn Hanssen vil jeg gerne sige, at hvis radiatoradet i april skulle komme med sine bemærkninger om radiokommissionens betænkning, vil jeg bestræbe mig meget for at komme med en redegørelse i indeværende samling. Der må jeg altså tage det forbehold, at det kommer an på hele arbejdsgangen, EF-lovgivning og følgelovgivning osv., og i hvert fald kan vi ikke nå en egentlig lovgivning i denne samling. Men hvis vi kan nå at komme ind med det og det passer ind i arbejdsgangen, vil jeg meget gerne skynde mig at komme frem med det.

Jeg vil sige med hensyn til, om man kan få oplysninger stillet til rådighed, at jeg skal undersøge, hvordan materialet ligger; jeg mener, det må være principielt rigtigt, hvis man kan lave et foreløbigt materiale, at sende det frem, sådan at man kan bruge det allerede nu både i radiatoradet og til underret-

ning for de ordførere, der beskæftiger sig med disse områder.

Så har jeg lige en enkelt bemærkning til hr. Stæhr Johansen. Jeg er enig i, vi ikke skal grave grøfter eller gøre kløfterne større, og vi kan måske næsten ende med at optræde sammen i „De unges Forbund“ på den måde, vi er begyndt. Men jeg vil til det spørgsmål, der blev stillet, sige, at man skal jo aldrig sige aldrig. Jeg kan ikke, skal vi sige binde mig for al fremtid med hensyn til, hvordan det vil gå med spørgsmålet reklamefjernsyn, hvis alle andre lande har det. Men jeg kan sige så meget, at så længe jeg har mulighed for det, vil jeg medvirke på alle områder til at forhindre, at der indføres reklame i dansk radio og fjernsyn.

(Kort bemærkning)

Albertsen: Det er mere, for at der ikke skal herske nogen misforståelser med den rekommandation fra Nordisk Råd. Der står i den ganske klart, at ingen af landene enkeltvis kan tage stilling hertil, men at det kun kan ske efter samråd mellem de tre lande. Så der kan ikke herske nogen som helst tvivl om, at en forudsætning for at realisere noget sådant, enten er, at vi går imod den vedtagelse, vi selv har accepteret, eller at det sker i forhandling med de øvrige lande og i givet og forventeligt fald da kun i overensstemmelse med dem.

(Kort bemærkning)

Stæhr Johansen: Det er måske forkert at bruge udtrykket, at jeg er tilfreds med ministerens udtalelser om fremtiden i Danmarks radio angående reklamer; men jeg vil kun understrege, at jeg er tilfreds med, at udtalelsen er så klar. Der kan jeg sige, at vi står skarpt over for hinanden, for vi i vort parti mener ikke, der er muligheder for, at man her i Danmark kan få en anden fjernsynskanal, uden at man får det gennem en finansiering, som hviler på reklameindtægter, da man ellers vil komme op på så høje licenser, at det er næsten umuligt for almindelige mennesker at betale dem. Dansk erhvervs- livs reklamemuligheder skal altså over- svømmes af de andre landes reklamer, for vi må ikke glemme, at der er mange, der kan se fjernsyn fra andre lande; dér vil vi altså

[Stæhr Johansen.]

komme i den situation, at vort erhvervsliv i fremtiden vil blive dårligere stillet.

Jeg kan altså kun sige, at jeg er helt uenig med ministeren, men er glad for, at vi i hvert fald ved, hvor ministeren står.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen): Det var bl. a. på grund af den bemærkning, hr. Stæhr Johansen kom med, at det vil blive umuligt for almindelige mennesker at betale et tv 2 under den nugældende licensordning, at jeg har gjort mig til talsmand for, at man når frem til en statsfinansiering.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om fyrværkeri.

Valgt blev: *Tastesen, Lene Bro, Helle Degn, Falk Hansen, Thomas Have, Hjortnæs, Otto Mørch, Jette Boutrup, Inger Lise Petersen, Flemming Jensen, Hanne Budtz, Thestrup, Arne Christiansen, A. Chr. Andersen, Søren Jensen, Edele Kruchow og Else-Merete Ross.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af lov om universiteternes styrelse.

Valgt blev: *Knud Nielsen, Erik Andersen (Fr.borg amt), Camre, Orla Møller, Erling Olsen, Bertel Pedersen, Søgaard, Morten Lange, Frandsen, Knud Bro, Bendix, Ellen Strange Petersen, Merete Bjørn Hanssen, Enggaard, Johan Philipsen, Gudme og Samuelsen.*

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Efter at *Eva Uhrskovs* hverv som midlertidigt medlem er ophørt, har vedkommende gruppe i hendes sted udpeget

Jette Boutrup til at indtræde i udvalget angående forslag til lov om private fællesveje. (Privatvejslov) og

Grete Westergaard til at indtræde i udvalget angående forslag til lov om erstatning for vaccinationsskader.

De pågældende er herefter valgt.

Efter at medlem af folketinget *Aksel Larsen* er afgået ved døden, har vedkommende gruppe i hans sted udpeget

Grete Westergaard til at indtræde i udvalget til at drøfte problemer og modtage information vedrørende en ny storlufthavn og en fast forbindelse over Øresund og

Jette Boutrup til ny stedfortræder for Ruth Olsen i afgiftsudvalget.

Endvidere er den hidtidige stedfortræder for Aksel Larsen, *Per Dich*, udpeget til nyt medlem af trafikudvalget med *Jette Boutrup* som ny stedfortræder,

den hidtidige stedfortræder for Aksel Larsen, *Morten Lange*, til nyt medlem af udvalget til at følge regeringens forhandlinger om Danmarks optagelse i Det europæiske økonomiske Fællesskab med ny stedfortræder *Frandsen* og

den hidtidige stedfortræder for Aksel Larsen, *Arne Larsen*, til nyt medlem af Nordisk Råd med ny stedfortræder *Morten Lange*.

Endelig er *Jette Boutrup* udpeget til at indtræde i folketingets sukkerudvalg,

De pågældende er herefter valgt.

Medlem af folketinget *Arne Christiansen* har meddelt mig, at han ønsker til indenrigsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvad agter ministeren at foretage for at standse den systematiske afbrænding af landets militærnægterlejre?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 21. januar, kl. 11 med følgende dagsorden:

1) *Første behandling af:*

Forslag til lov om fodterapeuter.

[Formanden.]

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om lån til betaling af ejendomsskatter for visse parcel- og rækkehuse.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om offentlige veje.

4) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov om planlægning af Køge Bugt-området.

5) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov om radio-spredning [af Stæhr Johansen m. fl.].

Mødet hævet kl. 15.21.

42. møde.

Fredag den 21. januar kl. 11.

Formanden: I skrivelse af 18. januar meddeler undervisningsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om tjenestemænd m. fl. i folkeskolen på Færøerne.

Socialudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov om børns retsstilling. (Ophævelse af bidragsfonden). Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget for forretningsordenen har afgivet betænkning og indstilling angående folketingets samtykke i henhold til grundlovens § 57. Eksemplarer vil blive omdelt.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Undervisningsministeren (Knud Heinesen):

Jeg tillader mig herved for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om tjenestemænd m. fl. i folkeskolen på Færøerne.*

Ved lov nr. 199 af 12. april 1949 om lønninger og pensioner for lærere ved folkeskolen på Færøerne overførtes i hovedsagen de for den danske folkeskole gældende lønningsbestemmelser til folkeskolen på Færøerne.

Den lønmæssige ligestilling mellem de danske og færøske folkeskolelærere bevarede efter tjenstemandsreformen af 1958 ved gennemførelsen af den som bilag 4 til nærværende lovforslag optrykte lov nr. 210 af 18. maj 1960 om lønninger m. m. til lærere ved folkeskolen på Færøerne.

Efter ikrafttrædelsen den 1. juli 1969 af de nye danske tjenstemandslove, der også omfatter folkeskolens lærere, har den færøske lærerforening fremsat ønske om en lønreform, der sikrer fortsat ensartethed mellem danske og færøske lærerlønninger.

Færøernes skoledirektion udarbejdede på grundlag af dette ønske udkast til en ny færøsk lærerlønningslov, og efter at udkastet i princippet var tiltrådt af den færøske lærerforening, indstillede skoledirektionen til Færøernes landsstyre, at der gennemførtes en ny lærerlønningslov i overensstemmelse med udkastet.

I skoledirektionens udkast var det forudsat, at de nye lønningsregler og de dertil knyttede bestemmelser skulle have virkning fra den 1. juli 1969, og der var, for så vidt angår løn- og andre ansættelsesvilkår, henvist til den danske tjenstemandslovgivning.

Landsstyret affattede imidlertid denne henvisning således, at de ved aftale fastsatte ændringer af lønnings- og klassificeringslovens bestemmelser om løn- og andre ansættelsesvilkår først skal træde i kraft for tjenestemænd i den færøske folkeskole efter endelig godkendelse af landsstyret, og der blev samtidig vedtaget en ændring af forslaget ikrafttrædelsesbestemmelser, således at lønningsreglerne og de dermed samhørende bestemmelser først får virkning fra den 1. juli 1971. Der blev endvidere vedtaget visse